

De Erauf

van de

Gereformeerde Kerken in Nederland.

Het nadrukken van den inhoud van dit blad is verboden overeenkomstig de Wet op het Auteursrecht.

Zondag 24 Augustus 1913. N°. 1857.

Dit blad wordt geregeld des Vrijdags aan de geabonneerden verzonden. Bijdragen van medewerkers, ingezonden stukken en alles wat verder den inhoud van dit blad betreft, te adresseren aan de REDACTIE. Abonnementen en Advertenties aan de ADMINISTRATIE Bureau: Warmoesstraat 96, te Amsterdam. Insendingen, die later dan Donderdag 's namiddags te 12 uren worden ontvangen, kunnen voor het nummer van die week niet meer in aanmerking komen.

Abonnementprijs: franco aan huis, per drie maanden f 1.20, voor België per jaar f 5.30 bij vooruitbetaling, voor het verdere Buitenland en Ned.-Indië per jaar f 6 bij vooruitbetaling. Afzonderlijke nummers f —.10. Abonnementen worden aangenomen door het Bureau te Amsterdam, Boekhandelaren, Postdirecteuren enz. Advertenties: van 1 tot 8 regels f 1.20, voor elke regel meer f —.20. Aanvragen en vermelding van lievelingen f —.12 per regel.

„Doe er niet één woord af“.

Zoo zegt de HEERE. Sta in het voorhof van het Huis der HEEREN, en spreek tot alle steden van Juda, die komen om aan te bidden in het Huis der HEEREN, alle de woorden, die ik u geboden heb tot hen te spreken; doe er niet één woord af. Jeremia 26: 2.

Nog altoos houdt de noodlottige drang aan, om heil te zoeken in een „Christendom boven geloofsverdeelheid“. Het kwaad, zoo heet 't dan, schuilt in 't dogmatisme. In al die dogma's schuilt 't erfelijk kwaad. Help mee om ons daarvan te verlossen. En vanzelf zal er dan een Christendom opkomen, dat leders hart steelt, en waar zich een ieder mee vereenigen kan. Heerlijk zal dan de Banier van 't Kruis voor aller oog onthooft gaan. En aan dat eindeloos godsdienstig getwist zal voor altoos een einde komen.

Of liever, neen, dan is men er nog niet, en nog pas kwam te Parijs een groot congres bijeen, dat het vraagstuk nog veel milder, nog veel ruimer stelde, en waarop mannen van naam ingang poogden te geven aan de nog veel heerlijker gedachte, om heil te zoeken, om alle volkeren, om alle kinderen der menschen in één grooten, machtigen wereldgodsdienst te vereenigen. De Christelijke religie was wel treffelijk, maar in de Khoran was ook zooveel schoons, en als men nog dieper in A'de doordrong, tot in Ch'na en Japan, en Zuidwaarts tot in het Indië der oude Vedah, hoeveel diepgevoelde gewaarwordingen kwamen ook dan niet op 't spoor. En daarom, Christelijk boven geloofsverdeelheid was nog veel te eng. Een man als Thorbecke die deze leuze uitvaard, was nog veel te bekrompen. Ver over het Christendom heen moet onze menschenmij alle religies van alle volken pogen te omvatten, uit alle de religieuze bonig puren, en die bonig uit alle religies, dat zou dan de wereldgodsdienst zijn. Denk 't u in, hoe heerlijk dat zijn zou, heel de wereld vroom, heel de wereld eensgezind, heel de wereld saamgebonden in één heilige religie!

Utopie, pure dwaasheid, zult ge zeggen, en we zeggen 't niet u, doch erkend moet toch, dat er zich een heerlijke gedachte in uitsprekt. Eens zal 't zoo op de nieuwe aarde en onder den nieuwen hemel wezen, en ook nu zou 't alzo op aarde geweest zijn, indien het Paradijs niet onthield was.

Maar ook afgezien hiervan is 't goed, dat ge op zulk streven let, omdat 't precies 'tzelfde streven is, dat in enger kring veel Christenen nastreven. Tot zelfs op de school wil meer dan één 't invoeren. Niet 't volle Christendom met onze heerlijke belijdenis, conform het Heilig Woord, dat ons geschenken is. Neer, maar een vaag, een algemeen, een samengeperst, een niet al te gekleurd Christendom, dat dan, buiten allen kerkelijken waarborg om, de Overheid aan de volksgeest zal moeten inprenten.

Ook dit zoo heerlijk zijn, zegt men dan, moderne, orthodoxe, gereformeerde, ethische, roomsche, doopersche kinderen, allen saam op één gemengde school, en op die gemengde school één algemeen Christendom aan alle onderwijzen ten grondslag gelegd.

Hoor daartegenin nu wat de Heere in Jojakim's dagen tot Jeremia sprak: „Spreek al de woorden die ik u geboden heb tot Israël te spreken, doe er niet één woord af!“

Dit is immers vlak 't tegenovergestelde. Weg met 't vage, vooze en algemeene. De praeciteit als onverbiddelijk eisch gesteld. Uw kracht juist gezocht in 't bijzondere.

Natuurlijk hangt 't er alleen maar aan, of ge al dan 'niet in een Openbaring van Godswege gelooft. Niet enkel in een algemeene openbaring in natuur en geschiedenis, maar ook, en bovenal, in de bijzondere Openbaring in Christus, en dus ook in alles wat Christus' komst heeft voorbereid en uit Christus' komst is gevolgd. En dan nog; want zoo ge dit er niet bijvoegt, blijft ge nog spelebal der verzinning; hangt 't er aan, of ge gelooft in een spreken Gods in zulke woorden, dat ze door profeten en apostelen opgegeven zijn, en ons letterlijk zijn overgeleverd.

Lulster maar naar Jezus in de Bergrede: „Voorwaar zeg ik u, tot de hemel en aarde voorbij gaan, zal er niet één jota noch één tittel van de wet voorbij gaan, tot dat 't alles zal zijn geschied“.

De uitspraak bij Jeremia wordt alzo door den Christus volkomen bevestigd. Het

komt volstrekt niet alleen op geest en bedoeling aan, het hangt wel degelijk aan 't enkele woord, ja, sterker nog, tot aan de tittel en jota. En zoo moet 't derhalve ook onder ons blijven: „Doe er niet één woord van af“.

Deze gedachte nu van 't enkele woord, of gelijk Jezus het uitsprak, van de jota en tittel onafbrekbaar overbrengend elk opslorpen van 't bijzondere in 't algemeene af. Al wie ten deze verantwoordelijk is, is geroepen het volle Christendom te brengen, geen besnoeid, maar een onverkort Evangelie. Al wie met algemeenheden zich behelpt, gaat rechtstreeks tegen den eisch van Gods Woord in.

Dit geldt allereerst voor de Kerk. Zij vooral mag niet zwijgen en niets verzwaren. Ze moet belijden, en haar belijdenis moet volledig zijn.

Treedt nu de Kerk in haar predikers op, dan volgt hier vanzelf uit, dat ook elk prediker van Godswege gehouden is, om 't volle getuigenis Gods aan de Gemeente te brengen, en dat de Zendingsprediker het volle Evangelie aan de Mohammedanen, Joden en Heidenen heeft te brengen. Ook „de weening en knersieg der tanden“ in het oordeel mag niet in zijn prediking ontbreken.

Maar hierbij blijft 't niet.

„Doe er niet één woord af“ is de zetregel uit Gods Woord, die ook de opvoeding van onze kinderen moet beheerschen.

Dit geldt voor vader en moeder, die groepen zijn het hun van God gegeven kroost in Gods heiligheden in te leiden; en schuldig staat een iegelijk die van God een kind ontving, en bij de opvoeding van 't gedoopte kind ook maar één woord van Gods heilige openbaring verdonkeremaant of uit slordigheid weglaat. 't Kind moet van zijn ouders den indruk ontvangen, dat vader en moeder „van God geleerd“ zijn, en het beeld van hun eigen heiligheden geest moeten ze in alle trekken hun kroost inprenten.

En dan gaat gelijke roeping vanzelf van de ouders op de school over.

Er kan daarom aan de opleiding van den Christelijken onderwijzer, met name wat zijn luidrigen in Gods openbaring betreft, niet genoeg zorg besteed worden. Met Bijbel en geschiedenis is hij er nog van verre niet. In en buiten die geschiedenis is het om de Zelfopenbaring Gods te doen. Die Openbaring van Gods wezen, wil en wet moet als een nieuwe wereld van gedachten hem helder voor zijn geest staan, en in die wereld van Gods gedachten moet hij zijn schooljeugd inleiden, niet door haar enkel op algemeene trekken te wijzen. Het algemeene kleefst niet en beelst niet. Neen, maar juist door tot in de kleinere trekken aan dat beeld, dat Gods heilige Openbaring ons voorhoudt, leven en gloed te doen elangen, zóo besleidend en tintelend, dat 't eens in den kindergeest ingedrongen, er nooit meer uitgaat.

Voor Kerk en prediker, voor de opvoeding in huis en op school, altijd één en dezelfde levensvraag: Gelooft ge dat God zelf zijn Openbaring in 't gesproken woord u gaf? En zoo ja, raad dan de heiligheid des Heeren niet aan, en doe van wat Hij, uw God, tot u gesproken heeft, niet één woord af.

DR. A. K.

Voor Kootwijken Scholen.

In hartelijken dank ontvangen van den heer M. Jansen te Schraard f 5.

DR. J. H. HOUTZIGERS, Voorzitter.

Kootwijk.

Uit de Pers.

Over „de papieren eeuw“ schrijft in het Geref. Volksblad Dr. J. P. Tazelaar als volgt:

Onze eeuw werd eens door iemand betiteld als de papieren eeuw. Hij hoort er misschien vreemd van op, lezer. Mogelijk zegt hij: dat de eeuw, die wij beleven, die van de vooruitgang, der beschaving, de eeuw van stoom en elektriciteit genoemd wordt en zelfs ook de hoog verlichte eeuw, weet ik, maar haar nu ook de papieren eeuw te noemen, komt al heel weinig overeen met de hoogte, die haar gewoonlijk van alle zijden wordt toegekend.

Toch is het zoo. De papieren eeuw. En die haar zoo noemde, was niet iemand, die zijn tijd niet achter was, 't was niemand minder dan de dichter Goethe, die door zijn magtigen geest zijn eeuw heeft beheerscht. Hij sprak eenmaal: „Wij leven in de papieren eeuw“. En wie er een weinig over nadenkt, stemt toe, dat het ongetwijfeld een der meest eigenaardige en karakteristieke namen is, die haar kunnen worden gegeven. Heel onze eeuw wordt eigenlijk door het papier beheerscht.

Toen Goethe dat zei, had hij niet het oog op stroom- of pak- of behangpapier. Het laatste zou echter best kunnen. Want in de kunst, om alles

wat grof en leelijk is mooi voor te doen komen, heeft onze eeuw het ver gebracht. Ook de schriklijkste dingen durft men nog een eenigzins behagelijk kleedje om te hangen. Wat vroeger onvoorstelbaar lelijk werd, weet men tegenwoordig zóo te plooien, dat men zegt: 't is zoo heel erg nog niet. Wacht er u voor, lezer, dat gij door dat vruchteloos wegdoelen der sonde u zelve en anderen niet misleidt. De uitspraak: „papieren eeuw“ heeft echter een andere betekenis. De man, die haar besigde, had daarmede het oog op den berg van boeken, couranten en tijdschriften, die in onzen tijd in het licht komen. Hij doelde dus niet op wit papier, waar niets opstaat, maar op papier, dat met letters bedrukt is, letters, die u vertolken al wat in ons hoofd en hart omgaat. Al haar neigingen, al haar hartstochten, al haar idealen. De drukpers brengt tegenwoordig een overstelpende massa boeken onder de menschen. Menigeen leest niet anders dan de courant. Velen lezen niets dan romans. En vaak nog wel van de meest sedesone en vuile, die er ooit kunnen zijn.

De verdelijke invloed, die van slechte boeken uitgaat, is niet te berekenen. De berg van romans is een vuurspannende berg gelij, die brandende lava uitstort en alles rondom zich schroot en versengt. Wacht er u voor, lezer, en mij zé als het hol van een adder. Wat men vroeger zich schaamde uit te spreken, wordt tegenwoordig schaamteloos op papier gezet en allerwege verspreid.

En vergeetende het oude spreekwoord: „Papier is geduld“, worden in onze verlichte eeuw de meest onmogelijke dingen en de meest fawve verzinnsels als soete kook met smaak genuttigd.

Ook nog in een ander opzicht kan men zeggen, dat wij in de papieren eeuw leven. Denk slechts aan het papiergeld. Welk een macht oefenen de bankbiljetten niet uit in de wereld. Daarin ligt eigenlijk de spil, waarom alles draait. Het vervegen van vele zeer hooggeplaatste en invloedrijke menschen bestaat dikwijls geheel uit papier, uit aandelen en acten, enz.

En de waarde er van rijst en daalt met den dag. Wie heden duizend gulden wist, verliest er morgen twee duizend, al naar de papieren rijzen of dalen. Menigeen is door de geldpapieren schattig geworden. Maar anderen hebben alles er mee verloren, wijl wat vroeger een groote som vertegenwoordigde, nu geen gulden waarde heeft. Een papieren rijkdom is vergankelijk en onbetrouwbaar evenals het papier zelf. Hoe de geldpapieren een macht zijn, die de wereld beheerscht, blijkt uit allerlei spreekwijzen. „Dat loopt in de papieren“, zeggen wij als een zaak zóo geld kostbaar zal. „Hij heeft goede papieren“, zeggen wij van iemand, die een goeden naam heeft. „Diens papieren staan niet hoog van een persoon, die weinig gescht wordt.“ Hij zit altijd in allerlei papieren en is een uitdrukking voor een persoon, die zijn tijd met onbeduidende dingen doorbrengt.

Nog in een anderen zin leven wij in de „papieren eeuw“. Papieren noemen wij ook brieven van aanbeveling, getuigschriften, die noodig zijn tot het bekomen van een of andere betrekking. Wie goede getuigschriften heeft, krachtige voorspraak geniet, heeft in deze wereld veel voor. Wie ze mist, vindt overal gesloten deuren. Het ongelof van onzen tijd rekent niet meer met den wil des Heeren, maar zoekt in alles de gunst der menschen. Doch niet de mensch, maar de Heere regelt en bepaalt ons aller lot.

Het ongelof levert u geheel aan de willekeur der menschen over; het geloof vertrouwt op en zoekt sterkte bij den Heere. Het ongelof maakt papieren menschen, die gij als het papier vrouwen en plooiën kunt zóals gij maar wilt. Al hebt gij nog zulke papieren, lezer, deze kunnen u voor de eeuwigheid, waarheen gij op reis zijt, niet baten. Als gij sterft, is het scheurpapier en anders niets. Als gij toch, als een verloren zondaar in u zelve, Christus Jezus tot uw voorspraak gelooft en biddend mocht leeren roeken; dan hebt gij hulp en troost, beide in leven en in sterven.

Eens lag een koningin op haar sterfbed. Men bracht, al hare schatten bij de doopdoop. Doch zij wies de bakbiljetten en edelstenen verachtelijk van zich, roepende: „Dat heeft nu geen waarde meer voor mij. Het kan mij niet baten!“ Voor goed gaan bijna alle poorten der wereld open. Maar aan de poorten des doods en der eeuwigheid heeft het niet den minsten invloed.

Doch wie gelooft in den Heere Jezus heeft een schat, die meegaat over dood en graf. De genade van Christus, die Hij om niet aan arme zondaren wil schenken, ontsnoet dood en eeuwigheid alle verschrikking en doet met blijdschap sterven.

In het noorden van Indië werd eens een arme, oude man stervende gevonden bij den weg. De zending, die daar langs ging, wendde zich tot hem, en sprak hem toe: „Vriend, gij zijt den dood nabij, maar zijt gij ook bereid om te sterven? De grinsd sloeg even, zijne oogen op en zeide met zwakke stem: Het bloed van Jezus Christus, Gods Zoon, reinigt ons van alle zonden. Terstond daarop bleef hij den laatste adem uit. Toen hij in elkaar neerzonk, zag de zending, dat de man een stuk papier in de hand had. Hij besag het en 't was een blad uit den Bijbel, waarop het Woord te lezen stond, dat hij als zijn troost in 't sterven had uitgesproken. Welk een tegenstelling met die stervende koning! Al haar kostelijke papieren konden haar geen rust of troost bieden. En het één blaadje uit het Woord van God was, door den Geest des Heeren, dien grinsd tot sterkte en tot heil, doordat hij welgetroost de eeuwigheid inging. Voor wie God vreest, is de Bijbel de grootste schat. Lezen, hebt gij ook den Bijbel zóo lief leeren kennen? Of stelt gij de papieren der wereld nog boven de heilige bladen van Gods Woord?

Indien gij de papieren der wereld uw troost en heil acht, loopt gij op ijs, dat onbetrouwbaar is, en onder uwe voeten wegzinkt. Maar wie het Woord des Heeren tot zijn sterkte besit, heeft in leven en sterven een onwankelbaren grondslag onder de voeten.

Officieele Berichten.

Classis Alkmaar.

De classis Alkmaar heeft in hare vergadering van 20 Aug. j.l. preparatoir onderzoekd den Erw. heer Jb. Gooijes te Dirksdorp, cand. aan de V. U. te Amsterdam, en hem met algemeene stemmen beroepbaar gesteld; en peremptoer onderzoekd den Erw. ZeerGel. heer Dr. W. G. Harrenstein, ber. pred. te Noord-Schar-

woude, en hem met algemeene stemmen toegelaten tot den dienst des Woords en der Sacramenten.

Namens de classis,
J. MULDER, A. t. assessor.

Buitenland.

Engeland. Een Schriftbestrijder in de Wesleyaansche-Methodistische kerk gehandhaafd.

Is het laatst van Juli hield de Wesleyaansche-Methodistische Kerk van Engeland hare gewone jaarlijkse conferentie. Op deze vergadering werd een voorstel gedaan om de benoeming van den predikant George Jackson tot hoogleraar bij Didsbury College, terug te nemen. Men deed dit voorstel op grond dat Rev. Jackson in zijn „Fertley Lecture“ enkele uitdrukkingen gedaan had, die niet verenigbaar zijn met de belijdenis van den Bijbel als het geopenbaard Woord Gods, en met de erkenning van onzen Heere Jezus Christus als waarachtig God. Wel heeft op de conferentie Rev. Jackson laten uitkomen, dat hij in hetzelfde boek dingen gezegd heeft van geheel andere strekking, doch daarmede wordt niet te niet gedaan, dat hij ten opzichte van het leerstuk van Gods Woord en den persoon van den Christus eene meening is toegedaan, die voor de kerk des Heeren allerverderfelijkt heeten moet.

Dat is helaas niet de eerste maal, dat een man geplaatst werd op een invloedrijken post, schoon het bekend was dat hij een aanhanger is van de afbrekende Schriftcritiek. Gelukkig dat er in genoemde conferentie eene minderheid geweest is, die hare stem op het critieke moment heeft verheven tegen een besluit, dat voor de Wesleyaansche Methodisten verderfelijkt worden moet. Ook is rekening te houden met het feit, dat het voorstel werd verworpen door een resolutie, welke geen hoop geeft, dat er bij een andere gelegenheid anders zal besloten worden. Het is een schrale troost voor die Methodisten, welke vast houden aan Gods Woord, dat de leer welke zij in Rev. Jackson veroordeelden, in zoo menige andere kerk geduld wordt.

„The Christian“, die mededeeling doet van het truisje besluit der Wesleyaansche Methodistische conferentie, beweert dat zij die hunne stem tegen de dwaalere verbleven, niet noodwendig geconpromitteerd worden door de handeling van het collectieve lichaam, en zegt, dat het van 't hoogste belang is dat zij zich vrij houden van besmetting.

Volgens ons kunnen die kerken, die de oude Methodistische belijdenis omtrent Gods Woord en van den Middelaar Gods en der menschen vasthouden, zich alleen tegen die besmetting vrijwaren wanneer zij als doelezende kerken optreden. Door in kerkelijk verband te blijven leven met kerken die de Schrift en de Godheid van Christus verwerpen, is het gevaar voor besmetting zeer groot. Vooral de Methodistische kerken hebben in de laatste jaren te klagen gehad over het verminderen van haar ledental. Zou de oorzaak daarvan ook niet mede daarin gezocht moeten worden, dat de meerderheid van hare kerken hare belijdenis in fundamentele stukken heeft losgelaten?

— Met een enkel woord spraken wij reeds over hetgeen op de jongste conferentie der Wesleyaansche Methodisten te Plymouth voorgevallen is. Het voorstel werd daar gedaan om de benoeming van den heer Jackson, die vroeger hoogleraar was aan een universiteit in Canada, tot professor van het methodistische seminarie te Didsbury opnieuw te overwegen. Jackson heeft onderscheidene boeken geschreven, o.a. Oud-Testamentische Studien (in 1909) en een serie voorlezingen onder den titel „de prediker en de moderne geest“ (in 1912). Zijne boeken werden door den officiële boekhandel der Methodisten te Londen uitgegeven, en zijn voordrachten op last der Methodistische conferentie uitgesproken. Op welk standpunt de hoogleraar Jackson staat, blijkt uit een plaats in zijn voorrede voor de „Oud-Testamentische Studien“, waarin hij zich aldus uitlaat: „Ik wil over Oud-Testamentische problemen spreken. Wanneer hier iemand is, voor wien het Oude Testament geen problemen heeft en die het niet noodzakelijk acht, het geloof van zijn kindschap te zien over de Hebreeuwsche Schriften te herzien, dan moge hij het zich voor gezegd houden, dat deze woorden niet voor hem bestemd zijn. Om geheel duidelijk te zijn, wil ik voorbeelden geven. Wanneer iemand er van overtuigd is, dat Mozes de eerste vijf bijbelboeken schreef, dat in het eerste hoofdstuk van Genesis de onideklaring der moderne natuurwetenschap vooruitgelopen zijn, dat in de daaropvolgende hoofdstukken de geschiedenis van het ontstaan der menschheid getrouw is weergegeven, dat het boek Jona ongetwijfeld een nuchter verhaal van eenvoudige feiten is, en dat de inspiratie der Schrift den waarborg geeft, dat zij geen natuurwetenschappelijke, historische of tijdschriftkundige fout bevat, — wanneer dan iemand er van overtuigd is dat deze dingen waar zijn, dan raad ik hem deze voorlezingen niet in te sien. Zij zijn niet voor hem bestemd. Want ik geloof niet dat dit zoo is, en ik zal dit met vrijmoedigheid zonder aarzeling zeggen“.

Op de conferentie, wij zouden als Gereformeerden spreken van de synode, verhiel de predikant J. A. Bennet uit naam van het methodisme der oude school zijn stem, om te protesteeren tegen de benoeming van Jackson als hoogleraar aan het Seminarie van Didsbury,

en dit niet uit persoonlijke antipathie tegen Jackson, maar gelijk hij uitsprak: „tot verdediging van het geloof, waartoe ik door mijn belofte bij mijn bevestiging tot predikant verplicht ben“.

Maar van de 600 leden der conferentie kozen slechts zeven de van Bennet, terwijl de overige 593 voor de resolutie stemden waarbij verklaard werd, „dat de conferentie geen grond voorhanden zag, om de benoeming van Jackson opnieuw te overwegen“.

Bij de discussie over deze zaak werd een brief van een lid van het parlement, tevens minister van landbouw, Walter Runciman, voorgelezen, waarin het volgende voorkwam: „Ik waardeer Jackson, maar in dezen strijd ga ik mij niet over de Jackson onzijdig. De jonge predikanten die voor deze jongelieden zullen moeten prediken. Mocht de conferentie zich op de een of andere manier tegen hem uitspreken, dan zullen velen van ons, wien de godsdienstige opvoeding hunner zonen en dochteren gewichtiger is dan al die andere in deze wereld, zich gedwongen sien naar andere hulpmiddelen uit te sien, als die in het Methodisme geboden worden“.

Is het niet bedroevend, dat dit advies insloeg en dat mede daardoor slechts een seculen leden zich tegen de voorgestelde resolutie verklaarden? Is het te verwonderen dat het ledental der Methodisten sterk verminderd?

Duitschland. Strijd tegen de nieuwe liturgie.

De verklaring der „Gemeinschaften“ in Baden over de nieuwe liturgie heeft in de kringen der kerkelijk-positieve vereenigingen in dat land ongedeeld instemming gevonden. Wij deelden reeds mede, wat de verklaring inhield, en nu schrijft het „Korrespondenzblatt“ voor de E.v. confesie in Baden het volgende: „Deze eischen liggen geheel op de lijn van die welke wij steeds hebben voorgestaan. Heeft men van liberale zijde vrijheid geëischt voor het geweten van die predikanten, die de 12 artikelen niet meer beaamen kunnen, zoo eischen wij en eischen nu met des te grooter nadruk vrijheid voor het geweten van die leden der gemeente, die in hunne geloofsvervolgung aan de apostolische belijdenis gebonden zijn. In den bosem der Evangelische Kerk mag geen vader gedwongen worden, zijne kinderen zonder de 12 artikelen te laten doopen of te laten communiceeren. Ja, wanneer wij zulke leden, die aan de openbaring vasthouden, niet uit de kerk willen stooten, dan moet hun op de een of andere wijze de mogelijkheid geopend worden, hunne kinderen op de apostolische belijdenis te laten doopen of te doen communiceeren. Voorts: wij konden tot hertoe aan de leden der kerk die den bijbel gelooven, zeggen: al hebt gij aan de prediking zooveel niet, zoo hebt gij toch bij uw godsdiensttoefening nog de onduidelijke geboden, waarin het Christelijk geloof tot uitdrukking komt. Wanneer men echter een liturgie gaat invoeren, waarin de oude geboden der kerk grootendeels verouderd of verwaterd worden, dan hebben wij steeds minder vrijmoedigheid, hen te berispen, die zich verre houden van een godsdiensttoefening, waarin hun Christelijk geloof niet meer uitgesproken wordt“.

Men bemerkt uit deze woorden, dat de positie in de Evangelische Kerk zóó is geworden, dat zij die aan de belijdenis hunner kerk getrouw bleven, er genoegen mede namen, dat de moderne predikanten hunne gevoelens van den kansel verkondigen, wanneer zij ook maar in de gelegenheid zijn godsdiensttoefeningen te hebben, waarbij leeraars voorgaan, die het geloof der kerk verkondigen. Wij hopen dat de Gemeinschaften en allen die de belijdenis hunner kerk liefhebben, er nog toe zullen komen de gemeenschap met een kerkgenootschap te verbreken, waarin de bestrijders der belijdenis de overhand hebben, om de kerk des Heeren op een wijde tot openbaring te brengen, waarbij geen plaats is voor loochenars van het Woord Gods.

— Een getuigenis van een Joodsch hoogleraar over de religie.

In ernstige Joodsche kringen denkt men over de waarde van de religie evenals in opecht Christelijke kringen. Van daar, dat zulke Joodsche bladen die alles wat heilig is, bespotten, het Jodendom in miscrediet brengen. Volgens de „Kirchzeit“, heeft de Joodsche hoogleraar Dr. Arthur Sachs, Professor bij de Universiteit te Breslau, het volgende uitgesproken: „Elke liberale religie draagt de kiem des doods in zich. Een religie zonder leerstellingen, bedienaren en ceremoniën is een hersenschim die onder geen omstandigheden in staat is den individueelen mensch of de geheele menschheid den noodigen steun in dit leven, de hoop op een volledig aan gene zijde van het graf, te geven. Op het oogenblik waarop een Godsdienst „liberal“ wordt, begint zij in louter filosofie over te gaan. Tot hertoe is geen wijsgeerig stelsel in staat geweest, het verlangen van den mensch om op te klimmen tot de eerste oorzaken aller dingen, te bevredigen, en men mag voorspellen dat dit ook nooit in de toekomst gelukken zal, omdat elke wijsgeerige voortspruit uit het menschelijk verstand, terwijl de religie het geloof is van een genadige Goddelijke openbaring. De grootste geesten van alle tijden hebben de ontoereikendheid der wijsgeerige erkend. De uitspraak dat religie met de politiek niets te maken heeft, kan ik onder geen beding aanvaarden. Integendeel ben ik er van overtuigd, dat de religie de grondslag van alle politiek vormt. Ik houd het ook voor inconsequent, op Godsdienstig gebied behoudend en op Staatkundig terrein liberaal te zijn. De partijen, die den Godsdienst in eere houden, zijn die welke